

Högskolan i Halmstad
Sektionen för lärarutbildningen
Auo 61-90 hp
Examensarbete
VT 2012

TRADITIONELLA KÖNSMÖNSTER OCH KÖNSROLLER I FÖRSKOLAN

- En kvalitativ studie om implementering av ett uppdrag från förskolans läroplan

Författare: Lisa Kärmander, Sofie Åberg
Handledare: Jette Trolle-Schultz Jensen, Anders Urbas
Medexaminator: Jonas Hansson, Ulf Petäjä
Huvudexaminator: Ole Olsson

Sammanfattning

Syftet med detta arbete var att ta reda på huruvida förskollärare arbetar med följande uppdrag från läroplanen; ”förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller” (Lpfö 98 rev 10: 5). Det är inte självklart att förskolorna arbetar med det här. Förskollärare har ett brett handlingsutrymme och deras egenskaper är avgörande för genomförandet av uppdraget (Bengtsson, 1998: 42). Vi ville veta om förskollärarna förstod uppdraget samt om de kunde och ville arbeta med det, detta var också våra frågeställningar. Under litteraturgenomgången tar vi upp bakgrundsforskning om bland annat implementering, könsnormers uppkomst och genusarbete i förskolan. Detta tar vi upp för att man som läsare ska förstå betydelsen av att utföra detta uppdrag, hur viktigt det verkligen är. För att få svar på vårt syfte och våra frågeställningar intervjuade vi pedagoger på fyra olika förskolor. Vi använde oss av halvstrukturerade intervjuer då vi hade några grundfrågor, men lät samtalet löpa ganska fritt och ställde spontana följdfrågor. Intervjuerna spelades in med ljudinspelning och transkriberades. Resultatet visade att samtliga förskolor kunde arbeta med uppdraget med de resurser som redan fanns. Däremot varierade viljan mellan respondenterna. En del av respondenterna var mycket engagerade medan andra visade mindre lust till att arbeta med uppdraget. Vi kunde inte komma fram till huruvida förskollärarna förstod uppdraget eller inte p.g.a. det inte finns beskrivit några konkreta arbetsätt i läroplanen. Vi kunde inte bedöma om pedagogernas sätt att förstå och arbeta var rätt eller fel eftersom att tolkningsutrymmet av läroplanen är så brett.

Nyckelord: Genus, könsroller/könsmonster, förskola, jämställdhet, implementering.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Bakgrund.....	2
2.1	Förklaring av begrepp	3
2.2	Problemformulering	4
2.3	Syfte	4
2.4	Frågeställningar	5
3	Litteraturgenomgång	5
3.1	Implementering	5
3.2	Ett uppdrag ur förskolans läroplan	9
3.3	Könsnormers uppkomst.....	9
3.4	Könsmönster och könsroller inom leken.....	10
3.5	Genusarbete i förskolan.....	12
4	Metod.....	14
4.1	Val av metod	14
4.2	Kvalitativ undersökning	14
4.3	Genomförande.....	15
4.4	Intervjubeskrivning	16
4.4.1	Reflektion över intervjufrågor.....	16
4.5	Urval.....	18
4.6	Kritisk granskning av metod	19
5	Resultat.....	21
5.1	Beskrivning av respondenterna	22
5.2	Förskollärares tolkningar av begreppet traditionella könsroller.....	22
5.3	Förskollärares olika sätt att arbeta med genusuppdraget	23
5.4	Resurser	25
5.5	Uttryckta åsikter kring betydelsen av genusuppdraget	25
6	Analys	26
6.1	Analys av utbildningens betydelse för uppdraget	27
6.2	Analys av förskollärares tolkningar av begreppet traditionella könsroller	27
6.3	Analys av förskollärares olika arbetssätt med genus	27
6.4	Analys av resursbehov	28
6.5	Analys av åsikter kring betydelsen av genusuppdraget	28
7	Diskussion	30
7.1	Metoddiskussion.....	30
7.2	Resultat och analysdiskussion	31
7.3	Slutsats	32

Referenslista.....33

Bilaga 1 36

Bilaga 2.....37

1 Inledning

Vi har valt att skriva om genusarbete i förskola. Vi ville ta reda på om olika förskolor arbetade för att motverka traditionella könsmönster och könsroller. Detta anser vi vara högst relevant för vår utbildning då genus- och jämställdhetsarbete är ett av huvuduppgifterna i Lpfö 98 (rev 10). Vi har i vårt arbete utgått från ett uppdrag i läroplanen som lyder: "förskolan ska motverka traditionella könsmönster och könsroller" (Lpfö 98 rev 10: 5). I förskolans läroplan står det också att vi ska grundlägga och förankra de värden som vårt samhälle vilar på. "Alla människors lika värde och jämställdhet mellan könen (...) är värden som förskolan ska hålla levande i arbetet med barnen" (Lpfö98, rev 10:). Det är dock inte säkert att detta genomförs i alla förskolor. Förskollärare har ett stort handlingsutrymme och det är inte säkert att de vill, kan eller förstår uppdraget (Rothstein, 1991: 13, 16).

Män och pojkar får kollektiva fördelar för att de är just män och pojkar. Detta innebär inte att varje enskild man är överordnad varje enskild kvinna men män och pojkar som grupp är överordnade kvinnor och flickor som grupp (Henkel, 2006: 21). Könsmakthållningen upprätthålls mellan olika normer om hur män och kvinnor förväntas bete sig. Kvinnor och män har olika förväntningar på sig hur de ska vara. Vi har olika klädkoder, skiljda kroppsspråk, vi har en könsregerad arbetsmarknad och i leksaksavdelningarna finns det två tydligt uppdelade avdelningar med pojk- och flickleksaker (Henkel, 2006: 23). Eftersom vi idag begränsas av normer beroende på vilket kön vi tillhör, berövas både pojkar/män och flickor/kvinnor full mänsklighet (Svaleryd, 2002: 26).

Vårt intresse för genus komplexitet föddes redan under första året på lärarutbildningen då vi skrapade ämnet på ytan under Auo-kursen. Nyfikenheten har sedan förstärkts då vi varit ute i verksamheten och fått ta del av olika sätt att arbeta med genus. Vi kände att vi ville få mer kött på benen inom detta område och såg examensarbetet som en möjlighet till detta. Genom att intervjua ett antal förskollärare ville vi få en bättre bild av hur verkligheten egentligen ser ut.

2 Bakgrund

Genusfrågor i dagens förskola är ett hett debatterat ämne. Genus är ett könsbegrepp, en social konstruktion som skapas mellan individen och omvärlden (Odelfors, 1998: 10). Genusfrågor är något som många förskolor lägger stor vikt på. Den sociala konstruktionen kan vi göra något åt genom att arbeta med jämställdhetsarbete mellan könen. Tidigare forskning visar på att flickor och pojkar har skilda villkor i förskolor och skolor. Pojkar dominerar, de syns och hörs mest och får mer uppmärksamhet. Flickorna är tystare och har oftast lugnare lekar (Odelfors, 1998: 16-17). Klimatet i förskolor runt om i Sverige är långt ifrån jämställt. Att arbeta med jämställdhet mellan könen i förskolor innebär att bredda könsrollerna för flickor och pojkar. Det innebär *inte* att flickorna inte ska få leka med dockor eller att pojkar inte ska få leka med bilar som är ett vanligt missförstånd. Jämställdhet handlar inte om att ta bort utan om att lägga till. Pojkar ska kunna leka med dockor utan att få en ogillande eller orolig blick från oss vuxna (Henkel, 2006: 62). För att bredda könsrollerna måste vi först jobba med våra egna ofta omedvetna förväntningar och föreställningar (Henkel, 2006: 46).

Det finns kommuner i Sverige där det inte alls påbörjats något genusarbete i varken förskola eller skola. Där pedagoger inte reflekterar över huruvida de har ett jämställt bemötande med barn eller inte (SOU, 2004: 29-30). I förskolans läroplan står det att förskollärare ska arbeta med att motverka traditionella könsmönster och könsroller (Lpfö 98, rev 10: 5). Detta är ett uppdrag som alla förskollärare är skyldiga att arbeta med och görs inte detta så medför det ett så kallat implementeringsproblem vilket betyder att uppdraget, som är ett politiskt beslut, inte genomförs (Rothstein, 1991: 13).

SOU (2004) skriver att om man som pedagog inte har ett naturligt genustänk när man arbetar med barn kan detta påverka barnens självuppfattning och skapa normer om hur de *borde* bete sig beroende på om de är pojke eller flicka. Förväntningar på hur ett barn ska bete sig, hur de ska leka och med vad finns överallt och är svåra att komma ifrån. Barn påverkas av dessa förväntningar vilket de förlorar på när de skapar sig en bild av sig själva och sin identitet. Ramarna för deras utveckling blir begränsade till normerna för hur en flicka respektive pojke borde vara (SOU, 2004: 29-30). Henkel (2006: 13) skriver att flickor, pojkar, kvinnor och män

lever under olika informella regler som gör att deras handlingsutrymme begränsas. Till exempel uppmuntras inte pojkar att prata om känslor på samma sätt som flickor. Detta gör att många pojkar har svårt att uttrycka sina känslor med ord och gör det istället med kroppen och använder sig av fysiskt våld då de ska lösa konflikter.

2.1 Förklaring av begrepp

Genus

Genus är den bild och uppfattning vår kultur har på hur man förväntas vara som kvinna och man, vi formas efter detta (Josefson, 2005: 12). Egenskaper som uppfattas som manliga respektive kvinnliga kan alltså vara ett resultat av social påverkan och behöver inte vara medfött eller biologiskt (Odelfors, 1998: 10).

Implementering

Implementering är ett förverkligande och genomförande av ett politiskt beslut. Det politiska beslutet omsätts i handlande (Rothstein 1991: 21). Exempelvis så kan olika strävansmål och riktlinjer från läroplanen implementeras i verksamheten. Förskollärare tolkar ett strävansmål eller uppdrag och genomför sedan detta (Bengtsson, 2010: 80).

Jämställdhet

Med jämställdhet menas att alla människor ska ha samma rättigheter, värde, möjligheter och skyldigheter (Henkel, 2006: 11). Det innebär även att alla människor är fria att fatta beslut utan att begränsas av stränga genusroller och att vi är fria att utveckla våra egna personliga förmågor (Svaleryd, 2002: 36).

Traditionella könsroller och könsroller

Med könsroller och könsroller menas de socialt och kulturellt betingade skillnaden mellan kvinnor och män. Det finns olika normer och förväntningar om hur män och kvinnor väntas bete

sig (Henkel, 2006: 23). Ett exempel på hur traditionella könsroller kan se ut är att flickor ska vara lugna, söta och omhändertagande medan pojkar förväntas vara livliga och tuffa (Svaleryd, 2002: 23).

”Vuxnas sätt att bemöta flickor och pojkar liksom de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma flickors och pojkars uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt ” (Lpfö 98, rev 10).

2.2 Problemformulering

Idag har vi en rad normer som begränsar barn beroende på vilket kön de tillhör. Pojkar och flickor blir hämmade i sina valmöjligheter och begränsas därmed i sin fulla mänsklighet (Svaleryd, 2002: 26). Enligt läroplanen ska alla förskolor i Sverige motverka könsmonster och könsroller som kan bidra till ovanstående exempel (Lpfö 98, rev 10: 3). Det är dock inte säkert att uppdraget genomförs på alla förskolor. Förskollärare har ett stort handlingsutrymme och pedagogens egenskaper och initiativtagande påverkar huruvida uppdraget arbetas med eller inte. Pedagogerna i fråga kanske inte vill, kan eller förstår uppdraget (Bengtsson, 1998: 42).

2.3 Syfte

I läroplanen står det om förskolans uppdrag. Ett av dessa handlar om att förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller. Syftet med uppsatsen är att ta reda på om uppdraget implementeras i förskolan, om förskollärare arbetar med uppdraget. Vi vill ta reda på om pedagogerna förstår uppdraget samt om de vill och kan arbeta med det.

2.4 Frågeställningar

- Förstår förskollärarna uppdraget?
- Vill förskollärarna arbeta med uppdraget?
- Kan förskollärarna arbeta med uppdraget?

3 Litteraturgenomgång

Nedan presenteras tidigare forskning och studier som handlar om examensarbetets syfte och frågeställningar. Vi vill att läsaren ska få en bredare uppfattning och en djupare förståelse för genusfrågor och implementering.

3.1 Implementering

Med implementering menas genomförande av politiska beslut. Implementeringsstyrning kan beskrivas bestå av tre länkar. Förvaltningsstyrning, organisationsstyrning och samhällstyrning. När regeringen och riksdagen fattat beslut i ett ärende, ska detta implementeras, exempelvis i förskolor. När förvaltningen ska fungera på ett visst sätt använder sig politikerna av förvaltningsstyrning (Bengtsson, 2010: 71-72). *Förvaltningsstyrning* är medvetna försök från de politiska beslutfattarna att påverka förvaltningen att fungera på det sätt som de önskar. Det rör sig om en kombination av indirekta och direkta styrningsformer, exempelvis rekrytering, information och anslag. *Organisationsstyrning* är en styrning som innebär att överordnade organ styr underordnade. Olika regelsystem och organisationsmodeller kan införas. *Samhällsstyrning* är politikernas olika sätt att styra samhällsmedborgarna (Bengtsson, 1998: 42).

Top-down och Bottom-up

Det finns två olika perspektiv på implementering, Top-down betyder uppifrån och ned. Bottom-up betyder nedifrån och upp. Top-down perspektivet tar sin startpunkt i politiska beslut som tagits i organisationens topp. Sedan följer en såkallad styrningskedja. I skolan kan en styrningskedja se ut på följande vis: *skollagen* → *skolförordning* → *styrning från statlig skoladministration* → *beslut från kommunal skolstyrelse* → *åtgärder på den särskilda skolan* → *undervisning i klassrummet*. Varje led i kedjan ses som en styrning av de kommande leden (Rothstein, 1991: 18-19).

Bottom-up perspektivet utgår från närbyråkrater som lärare eller läkare men också från olika nätverk. Forskaren förklarar sedan med en induktiv metod varför verksamheten hanteras på ett speciellt sätt. Vilken roll spelar egentligen lagstiftningen, arbetsledaren med mera? I Bottom-up perspektivet handlar det om huruvida lagen överhuvudtaget har någon styrande verkan. I Top-down perspektivet handlar det om att beskriva och förklara hur den politiska lagen implementeras, genomförs (Rothstein, 1991: 18-19). I vår studie har vi utgått från Top-down perspektivet då utgångspunkten är beslutsfattarnas avsikter, vi har sedan undersökt om uppdraget genomförs i förskolorna.

Skolans och förskolans styrning

Förskolan och skolan har styrdokument som de måste följa. Detta är samlade riktlinjer och regler för hur lärare och pedagoger ska arbeta. Uppbyggnaden av dessa styrdokument är ett ansvar som fördelas mellan staten, kommunerna och skolan/förskolan. Det är staten som beslutar innehållet i styrdokumentet det vill säga vilka mål och riktlinjer som ska gälla, vilka ämnen som ska finnas i skolan och vad eleverna minst ska kunna. I förskolan finns inga uppnåendemål utan istället används strävansmål som pedagogerna ska arbeta för. Sedan ligger ansvaret hos kommunerna som ska se till att riktlinjerna och målen följs av skolor och förskolor. Kommunen har även ansvar över att fördela förskolans/skolans resurser. Till sist är det upp till skolan och förskolan att arbeta för att nå dessa uppdrag och mål. Rektorererna har det övergripande ansvaret för att se till att förskolorna/skolorna arbetar mot målen i styrdokumentet, men förskolan/skolan har en stor frihet

att välja arbetsätt för att nå de olika målen i styrdokumentet. Det har skett en decentralisering i samhället som har gett mer lokalt ansvar. Staten ger stort utrymme till inflytande för lokala förskolor och skolor (Bengtsson, 2010: 79).

Handlingsutrymme

Förskollärare tolkar målen och uppdragen ur läroplanen, därefter väljer de ut uppdrag och strävansmål de ska arbeta med och konkretiserar innehållet. Pedagogerna bestämmer själva hur de vill arbeta med detta. Det lokala handlingsutrymmet att arbeta på för förskollärare är väldigt brett då det finns oändligt många olika sätt att lära ut (Bengtsson, 2010: 80). Rothstein (1991: 17) menar att handlingsfriheten är en viktig källa till arbetstillfredsställelse, självrespekt, yrkesstolthet och kreativitet hos förskolläraren eller andra närbyråkrater.

Implementeringsproblematik

Politiska beslut genomförs inte alltid såsom beslutfattarna avsett. Detta kallas för ett implementeringsproblem (Rothstein, 1991: 13). Det är inte säkert att styrningen kommer att lyckas. Detta är en empirisk fråga som avgörs av relationen mellan den styrandes prioriteringar och den styrdes egenskaper. Det påverkas också av resurser, kunskaper och vilja. Förstår, kan och vill den styrde utföra uppdraget? Inom viss verksamhet har den enskilde förvaltningstjänstemannen stort utrymme att handla. Läkare, psykologer, socialarbetare och lärare är exempel på sådana förvaltningstjänstemän (Bengtsson, 1998: 42). Rothstein (1991: 16) tar lärare som exempel och skriver att de har så stor handlingsfrihet att det i själva verket blir dem och inte politikerna som utformar politiken inom sin verksamhet. Eftersom närbyråkrater, som till exempel lärare, ofta har ett överskott av arbetsuppgifter tvingas de ibland prioritera och ge mer tid åt vissa fall. Politiker saknar som regel kunskap att kontrollera och styra en verksamhet som kräver ständiga prioriteringar och hänsyn till individuella hänsynstaganden.

När bristande styrning försöker förklaras kan uppmärksamheten som benämnt riktas mot tillämparen, exempelvis förskolläraren. Tillämparen ska *förstå* beslutet, *kunna* genomföra beslutet och *vilja* genomföra beslutet (Rothstein, 1991: 24).

Förstå beslutet/uppdraget

Att förstå ett uppdrag innebär att den direkta styrningen ska vara entydig. Många mål kan vara ganska vaga och innehålla oklarheter, det är därför inte alltid helt lätt att förstå ett politiskt mål eller uppdrag (Rothstein, 1991: 24-25).

Kunna genomföra beslutet/uppdraget

Att kunna genomföra ett beslut handlar om resurser ifråga om lokaler, utrustning, pengar och tid. Det behövs även personal och personal med tillräcklig kompetens (Rothstein, 1991: 30-31). Alexandersson (2006) menar att även om det finns ekonomiska förutsättningar kan det finnas brist på personal med specifika kvalifikationer (Alexandersson, 2006:68). I förskolans värld kan uppfyllandet av vissa uppdrag och strävansmål kräva mindre barngrupper, eller tillgång till större lokaler, alltså större resurser (Rothstein, 1991: 24,30,31). Dock skriver Rothstein att det finns anledning att kritiskt granska att anledningen till implementeringsproblemet skulle ha sin grund i resursbrist. Tillämparen har nästan alltid anledning att skaffa sig mer resurser, få snyggare lokaler med modernare utrustning etc.

Vilja genomföra beslutet/uppdraget

Egenskaper hos tillämparen (förskolläraren) kan orsaka implementeringsproblem. Tillämparen kan ogilla det politiska beslutet. Det behöver inte vara en vilja att sabotera utan tillämparen kan anse att beslutet är olämpligt. För att en effektiv implementering ska kunna ske så måste tillämparen gilla det politiska beslutet/uppdraget och vara motiverad att genomföra det (Rothstein, 1991: 32-33). Utan lärares engagemang så är det inte möjligt att genomföra uppdrag från politiska bestämmelser eftersom att förändring endast kan ske med stöd av personalen. Att förskollärarnas vilja och inställning till ett beslut kan påverka resultatet anser även (Alexandersson, 2006: 68).

3.2 Ett uppdrag ur förskolans läroplan

Ett av förskolans viktiga uppdrag kan man läsa om i läroplanen, "förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller" (Lpfö 98, rev 10: 5). Läroplanen är ett juridiskt bindande dokument som alla inom förskolans verksamhet ska följa och arbeta utifrån. I läroplanen står det att vuxnas bemötande på flickor och pojkar bidrar till att forma könsroller, vad som är kvinnligt och manligt. Detta är något som förskolan enligt läroplanen ska motverka. Vi ska ge pojkar och flickor samma förutsättningar till att utveckla förmågor och intressen utan begränsningar från stereotypa könsroller (Lpfö 98, rev 10:5).

Förskolan ska sträva mot jämställdhet mellan individerna oberoende barnens kön, människolivets ocränkbarhet, individens frihet och integritet. Förskolan ska också uppmuntra barnens medkänsla för varandra för att motverka diskriminering på grund av kön (Lpfö 98, rev 10: 4-5). Det är arbetslagets uppdrag att arbeta för att flickor och pojkar får lika stort inflytande och utrymme i verksamheten (Lpfö 98, rev 10: 12).

3.3 Könsnormers uppkomst

Odelfors (1998: 10-11) refererar till G.H Mead, som menar att människor konstruerar sin egen och varandras identitet genom att samspela i social interaktion. Innebörder som förknippas med kön skapas i social praktik. Odelfors (1998: 11) refererar också till Davies (1989) som säger att flickor blir flickor genom att delta i det sociala spelet av betydelser och sätt att vara och bete sig. Rithander (1991: 26-27) beskriver att lekar och aktiviteter på förskolor uppmuntrar pojkar och flickor till olika beteenden. Pedagoger uppmuntrar omedvetet vissa beteenden hos flickor och pojkar. Odelfors (1998: 12-13) skriver att svensk forskning har visat att vuxna bemöter flickor och pojkar olika samt att flickor och pojkar anpassar sig till regler på olika sätt.

I förskolan är det oftast pojkar som hörs och syns mest. Pojkar bryter många gånger mot regler

medan flickor anpassar sig efter dem och hjälper till att hålla ordning (Odelfors, 1998: 12-13). Henkel (2006: 15) betonar att vi har olika förväntningar på könen. Vi bemöter barnen på olika sätt för att vi förväntar oss att flickor och pojkar ska vara olika och därmed ha olika behov. Redan när barn är mycket små kommunicerar vi med dem på olika sätt beroende på om det är en flicka eller en pojke, även kroppsspråk och kroppskontakt skiljer sig åt. En rosaklädd bebis får i regel höra hur söt hon är och de pratas oftast till med en mjuk och låg röst. En blåklädd bebis får höra många brumljudd och dem beskrivs ofta som tuffa och starka. De blåklädda bebisarna får även höra betydligt färre ord än rosaklädda bebisar. Connel (2009: 129) skriver också hon om blå- och rosaklädda barn. Rosaklädda barn förväntas uppträda på annorlunda sätt än blåklädda barn som ska vara starka, tuffa och livliga. De rosaklädda barnen förväntas vara mer medgörliga och söta. När de blir äldre får de dockor och sminkväskor, de ska lära sig att vårda sitt utseende och vara omhändertagande. Förväntningar för de blåklädda barnen är att de ska leka med leksakspistoler, fotbollar och byggsatser. Svavelryd (2002: 23) menar att benämningen pojke/flicka innebär att barn formas och bestäms av föreställningar som historiskt knutits till begreppet. Hon skriver också att detta innebär begränsningar, finns det föreställningar ingår också handlingsmönster för vad som är möjligt att göra.

Henkel (2006: 64) menar att vi ska uppmärksamma barnen som individer, vi ska tänka på att tilltala dem genom deras namn och inte genom att benämna könet. En nackdel med att säga pojkar och flickor är att man drar alla över en kam. Det blir galet när pedagogerna säger saker som ”killar nu får ni skärpa er”. Alla killar kanske inte har gjort något bus. Sådana uttryck förstärker föreställningen om att flickor och pojkar är olika och ska göra och tycka om olika saker.

3.4 Könsmönster och könsroller inom leken

Barns aktiviteter och lekar är styrda av våra kulturella och sociala förväntningar som är knutna till könet (Svaleryd, 2002: 16). Henkel (2006:17) menar att vi vuxna styr in barnen på olika lekar.

Exempelvis kan pedagoger föreslå till en pojke att han ska cykla eller bygga med klossar medan de till en flicka med större sannolikhet föreslår att hon ska gå till dockvrån.

Flickor och pojkar leker ofta olika. Flickor leker ofta rollekar med teman som familjen, djur, sjukhus, affär med mera. Flickorna pysslar också mer än vad pojkarna gör. De ritar, pärlar, syr och så vidare. Pojkar leker mer konstruktionslekar som att bygga kojor och torn av olika material. Deras fantasilekar handlar ofta om faror och krig. Lekarna mellan pojkar tenderar att bli mer fysiska då de brottas och jagar varandra. Valet av leksaker är ofta olika mellan könen. Flickor ses oftare leka i dockvrån än killarna och även utklädningsmaterial och material för skapande aktiviteter används mer av flickor. Pojkars redskap består mer av klossar, bilar och vapen. Mycket av leksakerna är könsbundna och därför blir lekar med dessa leksaker förutbestämde och uppdelade mellan de olika könen (Rithander, 1991: 20-23). Svaleryd (2002: 19) beskriver när Bronwind Davies (1989) gav en tre årig flicka en leksaksbil.

”Jag gav en gång en leksaksbil till en treårig flicka som ett symboliskt motstånd mot könsordningen. Hon öppnade presenten, såg på mig hemlighetsfullt och sa - Det är egentligen en pojkleksak, men oroa dig inte. Det gör ingenting - . På samma gång som hon bekräftade den könsordning som jag försökte bryta ned, var hon omsorgsfull och hänsynsfull mot mig, som en flicka ska vara, utan att göra mig alltför ledsen, trots att hon påpekade sitt misstag för mig” (Svaleryd, 2002: 19).

Att barn väljer lekar efter sociala stereotyper är problematiskt eftersom att detta leder till begränsningar av barnens erfarenheter och lärande (Svaleryd, 2002: 16).

Arrgenius (1999: 11) skriver om leksaksaffärer, hon menar att affärerna förmedlar budskap om vad flickor ska leka med och vilka leksaker som är till för pojkar. Leksakerna har delats upp efter kön. Pojkarnas leksaker finns i mörkgröna och blå kartonger. I dessa kartonger finns exempelvis rymdfarkoster, lastbilar, fartyg och snickarlådor. De glatt gula, ljusgröna och rosa kartongerna innehåller små dockor och djur, det är tydligt att dessa är till för flickorna. Svaleryd (2002: 73) menar att flickors leksaker ofta har med köksredskap eller annan hemutrustning att göra. Arrgenius (1999: 12-13) skriver också om böckers, filmers, tidningars och tv-programs inverkan,

här ser vi tydligt vad som anses vara manligt och kvinnligt, menar hon. Arrgenius (1999: 13) menar att leksakaffärerna och reklamen ger starka besked om vad som är lämpligt att leka med. Josefsson (2005: 21) håller med i detta och nämner även tv-spelens inverkan där det vimlar det av kvinnliga och manliga stereotyper. Svaleryd (2002: 73) skriver att reklamen stärker och bevarar genusmönstret. Hon nämner även sagoböcker och sånger som stereotypa. I de flesta sagoböcker är männen maskulina hjältar och tjejerna är passiva birollstagare.

Connell (2009: 27-29) nämner Barrie Thorne, en amerikansk genusforskare som har skrivit boken *Gender play* (1993). Thornes var under ett år ute vid olika skolor och gjorde observationer om genus. Hon menar att barn inte alltid leker flickor och pojkar för sig. Något hon observerat som är vanligt förekommande är olika kullekar. Många gånger är det flickorna som jagar pojkarna eller tvärtom. Genustermerna får här ett företräde framför de individuella identiteterna. Barnen ropade saker som ”hjälp jag blir jagad av en tjej”, ”Tony rädda mig från tjejerna” eller ”kom Sara så tar vi den killen” (Connell, 2009: 30). I vissa fall förekommer leken på en jämställd nivå men inte alltid. Det är vanligare med tuffare tag bland pojkarna, de gör många gånger anspråk på makten. De kan behandla flickor som en källa till smitta genom att kalla pojkar med låg status för tjejer och putta in dem till tjejerna. Flickor blir oftast beskyllda av att ha tjejbaciller. Allt detta kan verka som småsaker men Thorne menar att undvika fysisk närhet till en person för att han/hon betraktas som smittbärande är en kraftfull markering av social distans och försök till överlägsenhet (Connell, 2009: 30).

3.5 Genusarbete i förskolan

För att kunna arbeta för en mer jämställd förskola mellan pojkar och flickor måste pedagogerna se till sitt egna förhållningssätt. De vuxna är förebilder för barnen som lär sig av de vuxnas beteende. Pedagogernas krav och förväntningar är något som är och måste vara föränderligt för att komma i rätt riktning. Genom att göra kontinuerliga observationer av verksamheten och av pedagogers förhållningssätt kan pedagogerna bli medvetna om hur de bemöter barnen och

därmed motverka stereotypa könsroller. Sådana här observationer kan framhäva hur man verkligen arbetar och även öppna upp för nya idéer och tankar. Det kan inspirera till att prova nya utformningar i miljön och val av aktiviteter som gynnar flickors och pojkars gemenskap istället för segregation. Det påpekas återkommande i boken hur viktigt det är att pedagogerna reflekterar över sitt förhållningssätt till barnen (Skolverket, 1999: 10, 17). Svaleryd (2002: 46-47) ger exempel på att man kan använda sig av filminspelningar och filma sig själv och sin barngrupp, hon nämner även bandinspelningar eller en kollega som observatör för att få annat perspektiv på hur man som pedagog förhåller sig till barnen eller eleverna.

Vår frågeställning rör sig kring om förskolor arbetar med uppdraget att motverka könsmonster och könsroller. Skolverket (1999) menar att man kan arbeta med detta på olika sätt och skriver om en undersökning som gjorts på tre olika förskolors genusarbeten i Sverige. Alla förskolor hade en plan över hur de skulle arbeta mer jämställt med genus. Den första förskolan beskrev att de hade infört särskilda leksaker och utklädningskläder som var typiskt manliga och kvinnliga. De planerade besök på olika arbetsplatser där majoriteten av de anställda var antingen kvinnor eller män, för att sedan kunna prata om detta. När de på förskolan skulle ha samlingar och utflykter så varvade de alltid flickor och pojkar. De ville även göra alla leksaker mer tillgängliga för alla barn oavsett kön och förhindra att någon könsgrupp skulle försöka ta över leken. På den andra förskolan så försökte de bryta traditionella könsmonster och könsroller med hjälp av sagor och fantasi inspirera barnen till att anta olika roller.

På den tredje förskolan arbetade både manliga och kvinnliga pedagoger och de fördelade medvetet arbetsuppgifterna lika under dagen för att visa barnen att kvinnor och män kan göra samma saker. Personalen var noga med att vara bra förebilder för barnen. De uppmuntrade också flickor att leka med mer könsneutrala leksaker och inte bara traditionella leksaker som är menade för flickor. Det var emellertid inte någon av förskolorna som gemensamt hade diskuterat eller reflekterat över vad genusarbete i förskolan verkligen innebar eller vad könsrollsmönster bottnar i. Vad man kan konstatera av detta är att det på många förskolor behöver komma igång med en debatt och nytänkande vad gäller genusarbete (Skolverket, 1999: 54).

4 Metod

Under den här rubriken redovisar vi val kring vår studie. Vi beskriver vilka metoder vi använt för att få svar på vårt syfte och frågeställningar samt varför metoderna valts.

4.1 Val av metod

Vi har valt att göra en kvalitativ studie och använda oss av muntliga intervjuer (Backman, 2008: 33-34). Lökken och Söbstad (1995: 94-95) skriver att intervju är en bra metod då vi vill få inblick i en annan människas tankar, känslor och avsikter. Intervjuer kan ge ett djup som observationer inte kan ge. Vi kommer förbi ”nu och här-situationen” och kan titta framåt och bakåt i tiden i form av en persons berättelser, kunskap och erfarenheter. Vi använde oss av halvstrukturerade intervjuer då vi hade planerade grundfrågor som vi utgick från, sedan följde vi upp svaren individuellt när vi ställde följdfrågor (Stukát, 2010: 39).

4.2 Kvalitativ undersökning

Vi har använt oss av kvalitativa intervjuer för att få fram data till vår undersökning. Trost (2005: 14) skriver att om man vill försöka förstå människors sätt att handla och hur de resonerar kring olika situationer så är det rimligt att använda sig av en kvalitativ studie. Backman (2008: 33-34) beskriver kvalitativa metoder som en metod där man inte använder sig av siffror utan endast verbala formuleringar. Patel & Davidson (2003: 78-79) menar att anledningen till det är att vi vill ta reda på egenskaper eller uppfattningar hos den intervjuade, då kan vi aldrig i förväg ha formulerat svarsalternativ. I en kvalitativ intervju är den intervjuade och intervjuaren båda involverade och delaktiga i samtalet. Dock kan forskarens roll i en kvalitativ undersökning

variera och det går att vara mer eller mindre aktiv i samtalet (Patel & Davidson, 2003: 78-79).

I en kvantitativ undersökning är det viktigt att svaren går att generalisera och ett vanligt instrument för detta kan vara att använda sig av en enkät där personer får ringa in vilket svar de tycker stämmer (Lökken och Söbstad: 29). Anledningen till att vi valde kvalitativa intervjuer istället för enkäter är för att den kvalitativa metoden ger oss det vi ville komma åt. Vi ville fånga helheten och mer ingående förstå hur förskollärare resonerar kring olika val och situationer. Fasta svarsalternativ ger inte lika stort utrymme för att få fram detta (Trost, 2005: 14).

4.3 Genomförande

Då vi kontaktade förskolorna hörde vi först av oss till rektorerna. Vi presenterade kort att vi skrev ett examensarbete om genus, att vi skulle göra intervjuer och att vi gärna ville ha mailadressen till förskolan som rektorn var ansvarig för. Fem rektorer svarade och gav oss olika mailadresser. I våra meddelanden till förskollärarna presenterade vi oss själva och beskrev studiens syfte och genomförande. Vi frågade om de ville ställa upp på en helt anonym och konfidentiell intervju. Fyra förskolor av fem ställde upp och med dem bokade vi tid och gav dem ytterligare information om hur intervjun skulle gå till. Vi informerade om att vi gärna spelade in men att endast vi skulle lyssna på bandet och bara använda materialet till vårt examensarbete. Patel & Davidson (2003: 70-21) skriver att det är viktigt att ge denna information innan intervjuerna börjar. Om intervjun är anonym ska varken namn eller annan möjlighet till identifiering finnas. Trost (2005: 40-42) skriver om begreppen anonymitet och konfidentialitet. Med anonymitet menas att inga identifierbara tecken eller namn på den intervjuade skrivs ut. Med konfidentialitet menas att ingen ska kunna få reda på vem som sagt och gjort vad genom att läsa vår uppsats. Vi har varken nämnt förskolans eller förskollärarnas namn. Samtliga förskollärare som kommer nämnas i texten har fått fingerade namn. Intervjuerna varade mellan 15-30 min. Alla intervjuer bandades och vi transkriberade intervjuerna direkt vid hemkomsten.

4.4 Intervjubeskrivning

Vi har använt oss av så kallade *halvstrukturerade intervjuer*, då vi utgått från ett antal huvudfrågor och ställt följdfrågor som passat samtalet. Följdfrågor kan användas för att få mer utvecklande och fördjupande svar. Vi har inte alltid följt ordningen på våra huvudfrågor utan känt av situationen och frågat i den ordningen som känts naturligt för just det samtalet (Stukát, 2010: 39). Stukát (2010) skriver att på detta sätt utnyttjas samspelet så att man får så utförlig information som möjligt.

Vi har varit två stycken som intervjuar tillsammans, detta för att ge stöd åt och kunna komplettera varandra. Trost (2005: 46) styrker detta och anser även att informationsmängden och förståelsen blir större om man är två samspelta intervjuare. Thomson (2002) håller med om detta och menar även att två intervjuare kan vara uppmärksamma på olika saker och tolka det som förmedlas ur olika synvinklar (Thomson, 2002: 75). När vi intervjuat har vi använt oss av en bandspelare. Trost (2005: 53-55) menar att det underlättar med en bandspelare då man inte behöver göra en massa anteckningar utan istället kan koncentrera sig på svaren. En nackdel menar han kan dock vara att många känner sig obekväma och blir hämmade.

4.4.1 Reflektion över intervjufrågor

Vi har då vi formulerat våra intervjufrågor utgått från våra frågeställningar. Vi ville ta reda om respondenten kunde, ville och förstod uppdraget.

1. Vad har du/ni för utbildning? Hur länge har du/ni arbetat inom förskola? (Förstå och kan)

För att *kunna* genomföra ett beslut/uppdrag behövs det personal med tillräcklig kompetens. Kompetensen behövs för att kunna *förstå* och verkställa uppdrag från politikerna (Rothstein, 1991: 30). Därför ställde vi frågan om förskolläraernas utbildning och erfarenhet.

2. *Vad tänker du/ni på när du hör orden traditionella könsroller? (Förstå)*

Vi ville ta reda på om respondenterna förstod innebörden av detta begrepp från läroplanen. Vi tänkte att svaren skulle visa på eventuell förståelse.

3. *Hur tolkar du det här uppdraget som står i Lpfö 98 "förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller" (Lpfö 98 rev 10: 5). Arbetar ni med detta, hur? (Kan, vill, förstå)*

Många uppdrag kan vara oklara och svåra att förstå (Rothstein, 1991:). Därför valde vi att fråga respondenten om hur han/hon tolkade förskolans uppdrag om könsmonster. Genom att även fråga om och hur pedagogerna arbetar med uppdraget så finns det en möjlighet att få reda på om de *kan* och *vill* arbeta med uppgiften. Arbetar de med detta uppdrag ingående borde det betyda att det finns tillgång till resurser och därmed *kan* förskollärarna arbeta för detta mål. Genom att avläsa hur respondenten berättar om hur de arbetar med uppdraget, kan vi få en förståelse för deras engagemang, alltså deras *vilja*. Kroppsspråket, engagemanget och djupgåendet i berättandet avslöjar hur stor deras vilja är. Ekholm och Fransson (1992:19) styrker detta och skriver om olika kommunikationskanaler som sker i det direkta samspelet med andra. Genom kroppsspråk, tonläge, kroppsposition, gester, ansiktsuttryck och språkinnehåll sänder vi ut olika sinnesstämningar som ibland säger mer än ord.

4. *Känner ni att det finns tid och resurser för att arbeta med genusarbete? (Kan)*

För att en förskola ska kunna arbeta med ett uppdrag så behövs resurser i form av exempelvis utrustning, personal, lokaler, pengar och tid (Rothstein, 1991: 30). Därför frågade vi om de ansåg att de hade tillräckligt med resurser för att *kunna* arbeta för uppdraget om könsroller.

5. *Tycker ni att detta uppdrag är viktigt att arbeta med? På vilket sätt? (Vill)*

Genom denna fråga så berättar respondenten direkt vad de tycker om detta uppdrag och åter igen kan vi avläsa deras kroppssignaler för att få en bild av deras uppfattning och *vilja*.

4.5 Urval

Vi ville ta reda på hur enskilda individer resonerar kring uppdraget om könsmönster och könsroller, om de arbetar för det och om de vill, förstår och kan arbeta med uppdraget. Därför är vårt urval inte statistiskt representativt i någon mån. Vi är med andra ord inte ute efter att generalisera.

Vi har varit på fyra olika förskolor i Halmstad kommun. Anledningen till att vi valde att endast gå ut till fyra ställen var att vi ville göra djupintervjuer. Vi ville få en grundligare förståelse för respondenten och om han/hon arbetar för uppdraget om könsmönster och könsroller. Genom att ha en personlig intervju kan man leda vidare samtal och på det sättet få reda på mer (Kylén, 2004: 9-10).

Vid tre av fyra intervjuer så deltog endast en förskollärare, vid den fjärde intervjun önskade de att hela arbetslaget (fyra personer) skulle vara närvarande, detta gick vi med på. De flesta vi intervjuat har varit utbildade förskollärare, förutom vid gruppintervjun där en barnskötare deltog. De intervjuade har varit alltifrån ca. 25 år till och med 60 år. Barngrupperna vid förskolorna har varierat i storlek och ålder, barnen har varit mellan 1-5 år.

Vi har valt att intervju förskolor där vi aldrig tidigare varit och där vi inte träffat någon av personalen förut. Vi valde att göra så eftersom vi ville vara helt neutrala för dem vi intervjuade och att de skulle vara det för oss. Eventuella förutfattade meningar hade kunnat påverka intervjuernas resultat. Trost (2005: 123) rekommenderar att vid kvalitativa intervjuer begränsa sig till ett fåtal intervjuer, kanske fyra eller fem. Eftersom vi har använt oss av kvalitativa intervjuer så ansåg vi att det passade att endast ha de fyra intervjuer som vi haft. Att ha fler intervjuer hade varit överflödigt eftersom vi fått den data vi behöver till vårt arbete.

4.6 Kritisk granskning av metod

Validitet och reliabilitet

Med validitet menas att vi undersöker det vi avser att undersöka. Att vi sedan gör det på ett tillförlitligt sätt kallas för reliabilitet. Dessa två begrepp står i relation till varandra, det går inte att enbart koncentrera sig på det ena. För att kunna veta vad vi mäter måste vår mätning vara tillförlitlig (Patel & Davidson, 2003: 98-99).

Vi har som vi nämnt använt oss av kvalitativ metod och intervjuer. Ett problem med kvalitativa intervjuer kan dock vara trovärdigheten, validiteten. Som forskare måste man kunna bevisa att resultaten man fått fram är tillförlitliga. Förekommer det ingen reflektion över datainsamlingen i uppsatsen så verkar det inte trovärdigt. Genom att redogöra för sina frågor och följdfrågor och visa *hur* dessa ställts i intervjuerna så framstår validiteten lättare för läsaren. Om det förekommer många påstående-frågor och liknande så framstår intervjuerna som mindre trovärdiga. Även om det används för få följdfrågor så är det samma sak (Trost, 2007: 113-114). För att våra läsare ska kunna avgöra trovärdigheten av vår uppsats så har vi lagt våra intervjuer som bilagor i slutet av detta arbete. På detta sätt kan man läsa exakt hur vi formulerat våra intervjufrågor.

Eftersom vi verkligen ville få reda på hur de förskollärare vi intervjuade resonerade för uppdraget om könsmonster och könsroller ansåg vi att det passade bäst med personliga och muntliga intervjuer. Vi hade inte på samma sätt kunna se vad de anser om uppdraget genom observationer. Lokken & Sobstad (1995: 94-45) skriver att intervju är en bra metod då vi vill få en inblick i någon annan människas verklighet. Författarna styrker också att det svårare att ta reda på folks tankar, känslor och avsikter vid observation. Det går inte på samma sätt att observera hur någon resonerar kring det, utan det måste vi fråga. Att ha muntliga och personliga intervjuer var för oss en fördel, då vi kunde se hur personen reagerade på våra frågor. Lokken & Sobstad (1995: 94-45) menar att i en intervjusituation observerar man hela tiden den intervjuades ansiktsuttryck, kroppshållning, röstens tonläge osv. (Lokken & Sobstad, 1995: 94-45). Det kan på det sättet bli svårare att tala osanning än vad det hade varit att svara via exempelvis mail. Dock kan man aldrig

säkert veta om en person talar sanning. För att verkligen ta reda på om en förskollärare kan och vill arbeta med uppdraget om könsmönster och könsroller hade vi också kunnat komplettera med observationer, för att se om de verkligen jobbar med det som de har sagt.

Reliabiliteten handlar som benämnt om kvaliteten på mätinstrumentet, i vårt fall intervjun. Vi hade våra intervjuer i avskilda rum, vilket var bra då vi inte distraherades lika mycket av yttre störningar. För att höja reliabiliteten spelade vi in vad som sades med en ljudinspelare. Detta gjorde vi för att vi inte skulle minnas fel och för att vi skulle kunna lyssna på bandet ett antal gånger efteråt. Det kan vara lätt att feltolka vad någon säger och genom att lyssna på samtalet återigen, tillsammans med en annan, minskas risken för detta. Davidson & Patel (2003: 101) håller med i detta och skriver att vi kan lyssna i repris många gånger och på det viset försäkra oss om att vi uppfattat allt korrekt. Det blir på detta sätt mindre feltolkningar och därmed högre reliabilitet. Dock finns det även nackdelar med att använda sig av bandspelare. Davidson & Patel (2003: 83) menar även att bandspelaren kan påverka de svar man får. Personerna pratar mindre spontant och är angelägna att framstå som logiska och förnuftiga. Andersson (2005: 181-182) anser även han att det finns nackdelar med ljudinspelning. Vissa personer kan uppleva att det är obehagligt att bli inspelad och blir kanske hämmade och mer försiktiga i det de säger.

Efter att vi lyssnat på våra bandade intervjuer har vi, som vi nämnt tidigare i texten, transkriberat intervjuerna direkt. Här sker ofta en mer eller mindre påverkan, menar Patel och Davidson (2003: 104-105). Skriftspråk och talspråk är inte samma sak. Mimik, betoningar, kroppsspråk och ironi försvinner i skriftspråket. Det är viktigt för validiteten att forskaren är medveten och reflekterar om detta (Patel & Davison, 2003:104–105).

Panelintervjuer eller gruppintervjuer

Vi har som tidigare benämnt varit på fyra olika förskolor och intervjuat. En av dessa var en gruppintervju och dem resterande tre var panelintervjuer intervjuer, det vill säga vi var två intervjuare men endast en respondent deltog. Kylén (2004: 24) nämner att den intervjuade dock kan känna sig besvärad i en sådana här panelintervjuer, respondenterna kan uppleva intervjun

som ett obehagligt förhör. Vår gruppintervju var den som tog längst tid då det uppstod mest diskussioner. Vi upplevde det som att samtalet där flöt på lättare och atmosfären var mer avslappnad. Nu i efterhand anser vi att det hade varit bättre att endast ha gruppintervjuer och inga panelintervjuer. Då hade vi kanske fått ut mer av de andra intervjusituationerna. Trost (2005) menar att fördelar med gruppintervjuer är att de ger stort utrymme för interaktion mellan de deltagande respondenterna. Deltagarna får chansen att bygga vidare på varandras idéer och tankar som lätt kommer upp vid diskussioner i grupp (Trost, 200: 25-26).

Det finns dock problem med gruppintervjuer. Gruppen kan bli för stor vilket kan medföra svårigheter med att hålla reda på samtliga deltagare. Dessutom är det lätt att de dominanta personerna tar mest utrymme och att endast deras synpunkter kommer fram. De mer tystlåtna respondenterna hamnar lätt i skymundan, det är inte alltid alla vågar uttrycka sina personliga åsikter och grupstrycket blir lätt stort. Därför kan diskussionerna lätt fastna i vissa åsikter som anses lämpliga för den specifika situationen och variation på andra ämnen kan hämmas. Det är intervjuarens ansvar att se till alla kommer till tals och får säga ungefär lika mycket (Trost, 2005: 25-26). Vi känner igen oss i det författaren beskriver då det vid vår gruppintervju var två respondenter som tog över diskussionen, de två andra kom lite i skymundan. Dock anser vi ändå att denna metod är mest lämplig till vårt arbete eftersom vi fick ut mer vid denna intervju än de andra.

5 Resultat

Här nedan presenteras respondenternas tolkningar och uttalanden kring uppdraget om att motverka traditionella könsmönster och könsroller. Eftersom våra intervjuer var anonyma så har vi valt att kalla dem för respondent 1, respondent 2, respondent 3 och respondent 4. Siffrorna representerar den ordningen vi besökte förskolorna i.

5.1 Beskrivning av respondenterna

Respondent 1 var utbildad förskollärare och har varit inom förskoleverksamheten i 36 år.

Respondent 2 var ett arbetslag på tre förskollärare och en barnskötare. Två av förskollärarna hade arbetat i verksamheten i ca 20 år. Den tredje förskolläraren var nyutexaminerad och barnskötaren hade arbetat 4 år inom verksamheten.

Respondent 3 var en nyexaminerad förskollärare som hade arbetat i förskola i ungefär ett år.

Respondent 4 var en förskollärare som arbetat i branschen sedan 1979.

5.2 Förskollärares tolkningar av begreppet traditionella könsroller

När vi ställde frågan till förskollärarna om vad de tänker på när de hör ordet traditionella könsmönster och könsroller fick vi liknande svar från samtliga. Det framkom att den vanligaste föreställningen är att flickor ska leka med dockor och pojkar ska tycka om bilar. Även traditionella pojk- och flickfärger diskuterades. Rosa anses vara en flickfärg och pojkar anses föredra blått, de flesta barn bär enligt respondenterna dessa könskopplade färger på sina kläder.

”Det handlar om att det inte ska vara indelat på något speciellt vis. Bara för att jag är flicka så måste jag inte göra sådant som flickor anses tycka om och jag har faktiskt vissa rättigheter. Det är viktigt att barnen känner att jag kan, jag kan bli det jag vill och göra vad jag vill. Det ska inte finnas några gränser. Vill jag ha en rosa tröja på mig som pojke så har jag det, det är bara en färg.”

Två förskollärare kom också in på traditionella könsmönster och könsroller bland vuxna. Respondent 1 menade att en vanlig föreställning är att kvinnor ska stå vid spisen och att män hellre är ute och bygger, eller håller på med datorer och teknik. Respondent 4 pratade om kvinnodominerande yrken, såsom förskollärare och sjuksköterskor. Respondent 3 uttryckte irritation över begreppet traditionella könsroller. Hon menade att vårt genusarbete ibland går till överdrift och att vi faktiskt är födda olika. Respondent 4 menade också detta, att vi faktiskt är olika.

5.3 Förskollärares olika sätt att arbeta med genusuppdraget

Våra respondenter ansåg att det var viktigt att flickor och pojkar leker tillsammans. Respondent 1 och 2 nämnde att de använde sig av valkort för att barnen skulle få testa på nya aktiviteter och leka med barn som de kanske inte hade valt annars. Barnen fick dra var sitt kort och på baksidan av varje fanns en aktivitet illustrerad. Alla barn som dragit samma bild fick leka tillsammans med aktiviteten. Detta var mycket uppskattat menade pedagogerna.

Respondent 2 berättade om hur de nyligen hade läst om en lek i en bok där de tilldelade barnen olika djurroller. Denna lek hade de sedan testat med barnen och då hade de tilldelat flickorna de stora och tuffa djuren medan pojkarna fick vara små söta hundvalpar eller kycklingar. Barnen blev till en början förvånade och protesterade men accepterade ändå rollerna efter ett tag och tyckte då att leken var rolig. Pedagogerna ville med denna lek visa att flickor också kan vara stora och tuffa samtidigt som pojkar kan vara små och söta.

Respondent 2 berättade att de varje år vid ett tillfälle hade två genuspedagoger på besök. Tillsammans hade de samtalat om genus och kommit fram till att det är väldigt viktigt att se till sitt förhållningssätt. Respondent 2 förklarade även att vi kan se barn på olika sätt beroende på vilka glasögon vi väljer att ta på oss. De hade vid ett flertal tillfällen filmat sig själva och efteråt tillsammans tittat på och diskuterat filmerna. Ett exempel är då de filmade sig själva i tambursituationer där de ville se hur mycket de hjälpte pojkar respektive flickor. De märkte fort att pojkarna fick betydligt mer hjälp. De kom också fram till att de pratade olika till flickor och pojkar.

Respondent 3 och 4 arbetade också med uppdraget om könsroller, men inte lika aktivt. Respondent 4 berättade att de har flick- och pojkutklädningskläder och att pojkarna ibland klädde ut sig till prinsessor. Men pojkarna visste oftast inte hur de skulle föra sig i den rollen, de fäktades mest med sina trollspön, menade hon. Respondent 3 menade att hon tänker på genusarbete ibland, om en flicka ska måla sätter hon inte bara fram rosa färger utan även grön

och blå. Respondent 3 berättade också om att de tänkt till när de döpt sina rum. De hade döpt om dockvrån till det lila rummet och byggrummet till det gröna rummet. Dock sa respondent 3 ofta dockvrån eller byggrummet i alla fall eftersom hon var uppväxt med de namnen och kände att det var inpräntat i henne.

”Jag tolkar det som att man ska lägga in bilar i ett dockrum och blanda tjej- och kill leksaker för att det ska se bra ut för rektorena. Men sen i praktiken så jobbar vi inte med det, vi säger aldrig till en kille som leker med bilar att ”Kalle ta nu dockan istället” (respondent 3)

Jämställdhet handlar inte om att ta bort utan om att lägga till

Henkel (2006: 62) menar att ett vanligt missförstånd med genusarbete är att många tror att pojkar inte ska få leka med bilar, eller att flickor inte ska få leka med dockor. Hon skriver att jämställdhet mellan könen inte handlar om att ta bort, utan att lägga till.

Respondent 1 menade att de arbetade mycket med genusarbete. Hon berättade att de som en åtgärd tagit bort dockor och likaså dockvrån. Pedagogerna ansåg att den här platsen dominerades av flickor och därför möttes inte de olika könen där. Respondent 1 var även starkt kritisk till förskolans dansrum där hon tyckte könsmönster spelades ut särskilt mycket. De hade också infört förbud för flickor att ha kjol under gympatimmen då de ansåg att detta kan begränsa flickors rörelse.

Respondent 2 pratade om barns lekar och leksaker. De hade däremot inte tagit bort några ”pojkk” respektive ”flick” leksaker, utan alla barnen fick leka med allt. Pojkar kunde leka med dockor och flickorna sågs ibland leka med bilar. Respondent 4 förklarade att bland deras utklädningskläder fanns det tidigare endast flickkläder. Nu hade de lagt till pojkkkläder också. En anledning till detta var att fler pojkar skulle intressera sig för utklädningslådan och här leka tillsammans med flickorna. En annan anledning var att båda könen skulle ha möjlighet att prova både flickiga och pojkiga kläder och därmed neutralisera skillnaden något.

Respondent 4 pratade, precis som Henkel (2006), om att lägga till eller ta bort. Respondent 4 frågade sig hur man egentligen ska bryta i barnens könsfördelade lekar. Att tvinga ett barn att leka med något det inte tycker om eller ta bort leksaker som barn gillar ansåg inte hon vara rätt metod. Det här menade även respondent 2 som ansåg att man inte måste ta bort leksaker utan det viktigaste var att barnen fick leka med vad de tyckte om. Respondent 1 menade att det inte handlar om att begränsa utan om att utvidga.

5.4 Resurser

Resurser i form av pengar, utrustning, lokaler, tid och personal behövs för att en förskola ska kunna arbeta med ett politiskt beslut, i det här fallet uppdraget om att motverka traditionella könsroller (Rothstein, 1991: 30).

I vårt arbete kom det fram att tid var den resursen som saknades mest. Både respondent 1 och 2 uttryckte att det behövdes mer tid. De menade att tid behövdes till att läsa litteratur och till diskussioner kollegor emellan. Samtidigt menade respondent 2 att genustänk ska vara en naturlig del i verksamheten och inte något som läggs utanför. Respondent 3 svarade inte riktigt på frågan utan menade att om hon hela tiden skulle gå omkring och tänka på genus så skulle hon bli helt knäpp. Respondent 4 ansåg att de hade alla resurser som behövdes.

5.5 Uttryckta åsikter kring betydelsen av genusuppdraget

Pedagogerna hade delade meningar kring vikten av genusuppdraget. Respondent 2 ansåg att det är betydelsefullt att tänka på barnens framtid. När barnen blir äldre ska de kunna känna att de får välja hur de vill i livet, att de kan göra vad som helst utan begränsningar. Respondent 2 uttryckte även värdet av att börja jobba med genus tidigt, redan när barnen väldigt små. Det är också

viktigt att fortsätta genusarbetet i skolan. Respondent 1 nämnde även hon att det är centralt att arbeta med barnens tilltro till sig själva oavsett vilket kön barnen har, det ska inte spela någon roll.

”Vi får ju väldigt mycket mer valmöjligheter i livet om man inte är antingen eller. Att man tar godbitarna från alla håll” (Respondent 2).

Respondenterna talade om att det finns svårigheter att arbeta med genusuppdraget. Bland annat berörde de bristen på tid och att könsmönster och könsroller är något som är väldigt djupt ingrott i oss. Förskolan ska vara en neutral zon, menar respondent 2. Detta är väldigt svårt eftersom media och många föräldrar ger ett helt annat budskap. I leksakskatalogerna är det till exempel en tydlig uppdelning mellan pojk- och flickleksaker och detta ger tydliga signaler till vad barnen borde leka med. Respondenterna menar också att föräldrarna kan vara en stor bov i dramat då de både köper könstypiska leksaker och kläder till barnen. Det finns också en rädsla hos många föräldrar att deras söner ska bli homosexuella om de uppmuntras leka med ”flickleksaker”.

Respondent 3 och 4 menar att pojkar och flickor nog är programmerade olika, att det alltid har varit skillnader mellan könen och att det kommer ta lång tid att ändra på. Vi härstammar ju från Adam och Eva, menar de. De tillägger att genusarbete inte får gå till överdrift. Pojkar och flickor borde inte tvingas till att leka med sådant de egentligen inte tycker om. Det ska vara roligt att vara på förskolan.

6 Analys

Under denna rubrik tolkas och analyseras det vi fick fram i vårt resultat.

6.1 Analys av utbildningens betydelse för uppdraget

Alla vi intervjuade, förutom en medverkande i gruppintervjun var förskollärare. Trots att majoriteten hade förskolläraryt utbildning tolkade och arbetade respondenterna med uppdraget på olika sätt, mer eller mindre. Vi fick i vår undersökning därför inte reda på om utbildningen hade någon betydelse för hur de arbetade med uppdraget. Trots att de flesta av pedagogerna var utbildade förskollärare hade de väldigt olika tolkningar om huruvida det var viktigt att arbeta med genusuppdraget och vad uppdraget handlade om.

6.2 Analys av förskollärares tolkningar av begreppet traditionella könsroller

Vi frågade pedagogerna om de kunde beskriva vad som menades med begreppen traditionella könsroller och könsroller. Alla pedagoger kände igen dessa begrepp och beskrev dem på ett sätt som överensstämde med hur vi förklarat dem på sid. 3 under rubriken ”Förklaring av begrepp”. De gav exempel på traditionella förväntningar, såsom att flickor ska tycka om att leka med dockor och pojkar ska tycka om bilar. Två av respondenterna diskuterade även traditionella könsroller bland vuxna då de tänkte på kvinnans roll i köket och mannens meckande med bilen. Detta är precis vad Henkel (2006: 23) skriver om, könsroller är de normer som skapas i samhället och formar könsroller bland kvinnor och män. Connel (2009: 129) menar att vi förväntar oss att barnen ska bete sig på olika sätt beroende på om de är flickor eller pojkar, flickor väntas tycka om dockor medan bilar är till för pojkar.

6.3 Analys av förskollärares olika arbetssätt med genus

Alla respondenterna hade mer eller mindre arbetat med uppdraget om könsroller. De berättade om olika sätt de arbetat på, de hade filmat, tagit hjälp av genuspedagoger, lekt olika lekar och försökt könsneutralisera miljön. Detta visar på att det går att arbeta med genus även om förskolan

inte har mycket resurser. Förskolorna *kan* arbeta med uppdraget eftersom det finns en stor variation av sätt att utföra genusarbete.

Av svaren från respondent 1 och 2 syntes en stor *vilja* att arbeta med uppdraget om att motverka traditionella könsroller. De gav många exempel på arbetssätt de använt sig av och pratade om dessa med stor inlevelse och engagemang. Att de har arbetat mycket med genus visar på en vilja. Respondent 3 visade på en mycket svag vilja. Hon ansåg att anledningen till att de arbetade med genus var att det skulle se bra ut för rektorn och att de egentligen aldrig arbetade med det annars. Respondent 4 visade på måttlig vilja, hon nämnde att de försökte ha ett genustänk hela tiden, men ville inte ta arbetet till en överdrift. Respondent 4 gav även väldigt få exempel på hur de arbetat med uppdraget.

6.4 Analys av resursbehov

Respondenterna har gett förslag på många olika sätt att arbeta med genus. Vissa arbetssätt krävs det mer resurser för att genomföra än andra. Av respondenternas uttalanden har det framkommit att brist på resurser inte ska vara en orsak till att inte arbeta med genus. Avsaknad av resurser ska inte vara en ursäkt eftersom att det finns så många olika sätt att arbeta med genus utan några specifika resursbehov, som ju våra respondenter gett förslag på. Den resurs som förskollärarna däremot ansåg de skulle behöva mer av var tid. Tid till att diskutera, läsa litteratur och reflektera. Samtliga av respondenterna *kan* alltså arbeta med genusuppdraget.

6.5 Analys av åsikter kring betydelsen av genusuppdraget

Personalen på förskolorna hade som tidigare benämnt delade meningar om vikten av att arbeta med genusuppdraget. Respondent 1 och 2 ansåg att genusarbete är viktigt för barns framtid. För att bredda barnens möjligheter i livet anser dem att genusarbete ska börjas med tidigt i barnens

liv. Detta visar på stark vilja för betydelsen av uppdraget. Dessa pedagoger ville arbeta med uppdraget för barnens framtids skull. Respondent 3 och 4 verkade mer skeptiska till genusarbetet, de var rädda att arbetet kunde gå till överdrift. De ville inte tvinga pojkar och flickor att leka med något de inte ville.

6.6 Förståelsen av genusuppdraget

I läroplanen, lpfö 98, går det att läsa att en viktig uppgift för förskolans verksamhet är att arbeta med alla människors lika värden och jämställdhet mellan könen. Alla barn ska behandlas lika beroende vilket kön de har, verksamheten ska syfta till att barnens omtanke och empati till andra ska utvecklas. Läroplanen säger också att pedagogers bemötande och förväntningar till flickor och pojkar formar barnens uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt. Flickor och pojkar ska ges samma möjligheter att utvecklas utan begränsningar från stereotypiska könsroller (Lpfö 98, rev. 10: 4-5).

Dessa riktlinjer finns beskrivna i läroplanen. Läroplanen berättar hur det *ska* se ut i förskolan, men den ger inga konkreta metoder att arbeta efter. I läroplanen står det t.ex. att pedagogers bemötande och förväntningar formar flickors och pojkars uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt, men det finns inte beskrivet *hur* vi ska bemöta barnen. Det kan bli otydligt för förskollärare hur de ska använda läroplanen i sitt arbete med barnen.

Det är svårt för oss att endast efter de korta intervjuer vi gjort kunna utgöra om respondenterna har förstått uppdraget eftersom att tolkningsutrymmet av läroplanen är så stort. Vi kan inte bedöma om deras sätt att förstå och arbeta är rätt eller fel, då det inte finns några förslag på arbetssätt att gå efter i läroplanen.

7 Diskussion

Nedan diskuteras examensarbetets metod, resultat och analys samt slutsatser vi kommit fram till.

7.1 Metoddiskussion

Vi använde oss av kvalitativa, halvstrukturerade intervjuer. Vår upplevelse är att det har varit en bra metod för att få svar på våra frågeställningar. Vi ville få ut personliga och säregna svar av våra intervjuer. Djupet hade inte blivit detsamma i svaren om vi använt oss av en enkätundersökning, tror vi. Då vi använde halvstrukturerade intervjuer hade vi möjlighet att ställa följdfrågor vilket gjorde att samtalet inte blev så styrt och att förskollärarna kunde ge ingående och personligare svar. För att få en större validitet hade vi dock kunnat styrka våra intervjuer med observationer, på detta sätt hade vi kunnat få en ännu tydligare bild om förskollärare förstår uppdraget samt om de kan och vill arbeta med det. Då vi kontaktade våra respondenter så gjorde det via mail. Vi tycker detta var ett bra sätt eftersom att vi fick med den information som behövdes. Över ett telefonsamtal kan det vara lätt att glömma att meddela viss information. Via mail får respondenten istället läsa i lugn och ro och blir inte störd i sitt arbete.

Vid den enda gruppintervjun vi hade så uppstod en mycket intressant diskussion och vi anser att resultatet hade kunnat se annorlunda ut om vi enbart valt att göra gruppintervjuer. Intervjuerna hade kunnat bli längre och mer innehållsrika, eftersom diskussioner kan leda in samtalet på nya spår. Under våra intervjuer satt vi i enskilda rum. Dock blev vi vid två tillfällen distraherade av personal som klev in och avbröt samtalet då de skulle fråga något. Detta kan ha påverkat respondentens svar och därmed intervjuens resultat. Respondenterna kom vid dessa tillfällen av sig och kan då ha missat att berätta något vi kunnat ha nytta av. Vi har diskuterat metoden av dokumentationen av intervjuerna, då vi använde en bandspelare. Detta var en bra metod eftersom att vi kunde lyssna på bandet upprepade gånger, på detta sätt kunde vi upptäcka nya saker och nyanser i vad de sa.

Något som vi har diskuterat och reflekterat över är huruvida resultatet hade sett annorlunda om vi ställt frågorna på ett annat sätt eller använt oss av en annan intervjumetod. Vi kritiserar speciellt vår sista fråga, angående om de anser genusuppdraget vara viktigt. Frågan kan verka ledande och eftersom att läroplanen säger att uppdraget är viktigt är det inte säkert att respondenterna ger helt ärliga svar.

7.2 Resultat och analysdiskussion

I vårt resultat och analys kom vi fram till att alla kan arbeta med uppdraget om könsmönster och könsroller. Viljan hos respondenterna varierade något då vi upplevde att vissa pedagoger var mer engagerade än andra. Vi kunde inte bedöma vilka som förstod uppdraget eller inte då läroplanen ger så stort tolkningsutrymme.

Vissa förskolor arbetade mer med uppdraget medan vissa arbetar betydligt mindre och visade på en mycket svagare vilja. Vi hade förväntat oss ett lite annorlunda resultat, vi trodde att genusarbete skulle vara något som alla förskolor prioriterade ganska högt. Om utbildningen hade någon betydelse eller inte kan vi inte bekräfta genom vårt arbete. Däremot visade våra intervjuer att trots att majoriteten var utbildade förskollärare så hade de väldigt delade meningar och visade på olika stort engagemang.

Att viljan var relativt svag hos vissa respondenter var något som vi blev förvånade över. En orsak till att förskollärarna arbetar olika mycket och på så olika sätt med uppdraget kan vara att läroplanen anger vad som ska uppfyllas men inte hur. Handlingsutrymmet är väldigt brett och det är upp till varje enskild förskola att välja hur de ska arbeta för att nå måluppfyllelse (Bengtsson, 2010: 79).

Innan vi gjorde intervjuerna hade vi uppfattningen att brist på resurser skulle vara ett problem. Denna uppfattning ändrades efter intervjuerna då förskollärarna hade många förslag på hur det gick att arbeta med uppdraget. Respondenterna nämnde bland annat valkort, filmning, diskussioner, reflektioner, besök av genuspedagoger, olika lekar och att ständigt ha ett genomgående genustänk som olika förslag på hur vi kan arbeta med uppdraget om könsmönster och könsroller. Pengar, stora lokaler och liknande var inte något som fattades för att kunna bedriva en verksamhet med fokus på genus. Däremot nämnde några av respondenterna att de behövde mer resurser i form av tid för att kunna arbeta med detta ännu bättre. Rothstein (1991: 32) menar att man som tillämpare (förskollärare) ska göra så gott man kan med de resurser som finns tillhands. Vi anser att respondenterna tog tillvara på de resurser som fanns men att det var viljan som styrde hur mycket som faktiskt blev av.

7.3 Slutsats

Syftet med arbetet var att genom kvalitativa intervjuer, ta reda på om förskollärare arbetar med följande uppdrag: ”Förskolan ska motverka traditionella könsmönster och könsroller” (Lpfö 98 rev 10: 5). Vi ville även veta huruvida de förstod uppdraget samt om de kunde och ville arbeta med det. Sammanfattningsvis har vi kommit fram till att samtliga förskollärare arbetar med uppdraget mer eller mindre. Alla förskollärare förstod innebörden av **begreppen** traditionella könsmönster och könsroller och utöver tid fanns det inga resursbrister för att arbeta med detta. Det som påverkade hur mycket förskollärarna bedrev en genusfokuserad verksamhet visade sig vara viljan. Rothstein (1991: 32-33) skriver att tillämparen kan anse att ett uppdrag är olämpligt och därför inte vilja arbeta med det. Det var svårt för oss att bedöma om pedagogerna förstod uppdraget eller inte eftersom tolkningsutrymmet av läroplanen är stort. Det står inte skrivet i läroplanen om hur uppdraget ska utföras och vi kan därför inte säga att respondenternas arbetssätt var rätt eller fel.

Referenslista

- Alexandersson, K. (2006). *Vilja Kunna Förstå – om implementering av systematisk dokumentation för verksamhetsutveckling i socialtjänsten*. Universitetsbiblioteket, 68. (2012-05-15)
- Andersson, B-E. (2005). *Som man frågar får man svar – en introduktion i intervju- och enkätteknik*. Stockholm: Nordstedt Akademiska Förlag.
- Arrgenius, S. (1999). *En riktig kvinna - om biologism och könskillnad*. Stockholm: Atlas.
- Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. (2 uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Bengtsson, H. (2010). *Offentlig förvaltning – att arbeta i demokratins tjänst*. (1 uppl.). Falkenberg: Gleerups Utbildning AB
- Connel, R.W. (2009). *Om genus*. Göteborg: Daidalos.
- Denscombe, M. (2010). *Forskningens grundregler – samhällsforskarens handbok i tio punkter*. Lund: Studentlitteratur.
- Henkel, K. (2006). *En jämställd förskola – teori och praktik*. Falun: Scandbook.
- Jalmert, L. (1981). *Små barns sociala utveckling: En granskning av forskning om spädbarn, mammor, pappor, könsroller och daghem*. Stockholm: Tiden/Folksam.
- Josefsson, H. (2005). *Genus- hur påverkar det dig?* Stockholm: Natur & kultur
- Kylén, J-A. (2004). *Att få svar - intervju, enkät, observation*. Stockholm: Bonniers.

- Lökken, G. & Söbstad, F. (1995). *Observation och intervju i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Odelfors, B. (1998). *Förskolan i ett könsperspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Rithander, S. (1991). *Flickor och pojkar i förskolan: Hjälpfröknar och rebeller*. Falköping: Almqvist&Wiksell.
- Rothstein, B. (1991). *POLITIK som organisation – Förvaltningspolitikens grundproblem*. Stockholm. Sns förlag.
- Simmons-Christenson, G. (1997). *Förskolepedagogikens historia*. Stockholm: Natur och kultur.
- Skolverket. (1994). *Läroplan för förskolan, Lpfö 98*. Reviderad 2010. Stockholm: Fritzes.
- Skolverket. (1999). *Olika på lika villkor – en antologi om jämställdhet i förskolan*. Stockholm: Liber.
- Statens Offentliga Utredningar. (2004). *Den könade förskolan – om betydelsen av jämställdhet och genus i förskolans pedagogiska arbete*. Stockholm: Fritzes.
- Stukat, S. (2010). *Att skriva examensarbeten inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Svaleryd, K. (2002). *Genuspedagogik*. Malmö: Liber.
- Tallberg Broman, I. (2009). *Mamma, pappa, förskolebarn- om förskolan som jämställdhetsprojekt*. BookChapter, article 4.
http://dspace.mah.se/bitstream/handle/2043/10262/muep_tallberg.pdf?sequence=2
(2012-05-10)

Thomsson, H. (2002). *Reflexiva intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Wedin, E.K. (2011). *Jämställdhetsarbete i förskola och skola*. Andra upplagan. Stockholm:
Nordstedts Juridik.

Westberg, J. (2008). *Förskolepedagogikens framväxt*. Uppsala: Historiska institutionen.

Bilaga 1

Intervjufrågor

Nedan presenteras intervjufrågorna vi utgick från.

1. Presentationsfrågor: Vad har du/ni för utbildning? Hur länge har du/ni arbetat inom förskola? (Förståelse)
2. Vad tänker du på när du hör orden *traditionella könsroller*? (Förståelse)
3. Hur tolkar du det här uppdraget som står i Lpfö 98 ”förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller” (Lpfö 98 rev 10: 5). Arbetar ni med detta, hur? (Förståelse, vill,kan)
4. Känner ni att det finns tid och resurser för att arbeta med genusarbete? (Kan)
5. Tycker ni att detta uppdrag är viktigt att arbeta med? På vilket sätt? (Vill)

Bilaga 2

Transkribering av intervjuer

Under våra intervjuer använde vi oss av en bandspelare och bandade samtalen. Här nedan har vi skrivit ut intervjuerna. För att se skillnad på vad vi och respondenterna sagt har vi valt att skriva det vi, intervjuarna, sagt i blå text och använt svart då respondenterna talat.

Respondent 1, en förskola i Halmstad, 20/4 - 2012

Vad har du/ni för utbildning? Hur länge har du/ni arbetat inom förskola?

Jag är utbildad förskollärare och har varit ute i verksamheten i 36 år. Jag var tidigare barnskötare i 15 år och sedan utbildade jag mig vidare till förskollärare.

Vad tänker du på när du hör orden *traditionella könsroller*?

Då tänker jag på flick- och pojk indelning. Rosa flickor och ljusblåa pojkar. Jag tänker på leksaker, att det är så utmärkande vilka som är till för killar och till för tjejer. Killar ses ofta leka med byggsaker, som här på vår förskola. Medans tjejer föredrar att leka prinsessor och med dockor.

Hur tolkar du/ni det här uppdraget som står i Lpfö 98 "förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller". Arbetar ni med detta? Hur?

Vi jobbar inte med det som tema. Vi har däremot aktiva lärmiljöer och mycket experimentell forskning och mötesplatser. Vi har ingen dockvrå eller dockor för att vi tycker bara att flickorna sitter där då, killarna går aldrig dit och då blir det segregering. Vi vill att pojkar och flickor ska mötas. Vi går till stranden en gång i veckan och har uteaktiviteter, pojkar och flickor möts här över gränserna, de leker med vem som helst. Där finns inget mönster och inga könsbestämde leksaker. Här kan de leka med vatten eller i sanden och det tycker alla barn på vår förskola är roligt. Likadant är det när vi utforskar och gör experiment tillsammans med barnen. Det är då neutrala miljöer. Vi har ett rum på vår förskola där vi experimenterar. Här kan barnen experimentera med vatten eller elektronik. På väggarna har vi fullt av elektroniska prylar som vi

plockat isär för att barnen ska kunna se hur produkterna ser ut på insidan.

Vi har även gjort lite ändringar i vår miljö, tex. Har vi flyttat vår bilbana. Innan stod den i byggrummet och hit gick nästan aldrig flickorna. Nu står den istället i köket/allrummet där alla barnen vistas. På detta sätt blir bilbanan mer tillgänglig även för flickorna. Utomhus har vi tagit bort gungorna. Vi tyckte inte att barnen var aktiva, utan att de bara satt och sov. Vi har ersatt gungorna med en vattenbana, där alla barnen leker tillsammans. Här upplever vi att barnen är mer aktiva.

Annars jobbar vi inte med det aktivt. Vi har gått ut till föräldrarna och sagt att på gympadagen som vi har en gång i veckan är det förbjudet för flickorna att ha kjol för att det begränsar flickornas rörelse. I och med att de inte kan röra sig så förstärker det könsrollerna att flickor inte kan röra sig. [Hur tar föräldrarna detta?](#) Det har inte varit några som helst problem. Jag har jobbat i 35 år och det har aldrig varit så flickaktiga kläder som det är nu. [Jaha, vi trodde att det var tvärtom.](#) Nej, det har gått helt åt de andra hållet, för mig är det skrämmande. När jag började jobba så var det inte så här utan då var det mjukiskläder, kanske färgen var rosa. Men nu är flickorna så flickigt klädda att de ibland är lite sextigt klädda. Tjejerna vill ju ha de här söta prinsesskläderna. Nu har vi fått ta ett aktivt beslut att när vi går på gympan så får man inte ha det. [Hur märks det på barnen, blir det mer jämställt, leker pojkar och flickor mer med varandra?](#)

Ja kan inte säga att det **är** så, vi har inte gjort någon studie, men jag uppfattar det så. Framförallt när vi har valkortet och man får välja aktivitet tre dagar i veckan så upplever jag att barnen inte väljer efter kön utan efter intressen. Vi har ett dansrum som vi inte gillar, vi vuxna hatar det. Vi tycker att det är där det spelas ut. Det är där mycket sådant sker, men barnen älskar det och så länge pojkar står i rosa klänning så tycker vi att det får vara. Hade varit bara tjejerna som stått i de rosa klänningarna så hade jag varit lite orolig. Men eftersom det sprider sig att pojkarna också provar den rollen så kan det ju vara ett bra tillfälle för dem att göra det. Killarna är dock mest Sean Banan och dansar lite vildare danser.

[Känner ni att det finns tid och resurser för att arbeta med genusarbete?](#)

Ja, det behövs ju tid för att diskutera och prata om det men framförallt skulle det behövas ett budskap till föräldrarna att motverka det här som jag tycker är mest skrämmande nu. Det är inte vi som skapar det utan det är faktiskt många mammor, kan jag tänka mig, som tycker att det är sött. Flickorna ska vara så söta. Sedan kan vi ju motverka det och det skulle vi kanske behöva tid och utbildning för. [Det kanske ändå är ganska nytt och aktuellt det här med genusarbete?](#)

Fast på 70–80-talet fanns det också, men då var det mer feminism. Att vi kvinnor kan och så. Jag tycker vi har gått tillbaka jätte mycket. Det finns saker som har förändrats men det finns även saker som har gått tillbaka. Där kvinnorna faktiskt hade funnit makt. Vi går in i ett klädval, det begränsar vår kropp och vårt sätt att arbeta. T.ex. långa naglar. Vad du tar på dig väljer också vad du kan göra. Och hur folk ser på dig. Det får inte vi kvinnor glömma.

[Känner ni på förskolan att ni skulle behöva mer tid och resurser?](#)

Vi behöver mer resurser för allting. Detta är bara en del i det.

[Tycker ni att detta uppdrag är viktigt att arbeta med? På vilket sätt?](#)

För mig är det aktuellt att jobba med barns tilltro till sig själv oavsett kön. Att varje barn får känslan av att jag duger, jag kan och jag vågar, sen om det är en tjej eller en kille det spelar inte så stor roll. Om tjejen inte tror på sig själv så tillåter hon sig att tryckas ner men om killen inte tror på sig själv så tar han tillfället i akt att trycka ner. Men om var och en tror på sig själv att jag kan och jag duger så är det ingen som behöver trampa på någon annan. Så det är det viktigaste vi har att jobba med, att få barn att tro på sig själv. Att klä på sig själv, nå saker själv, kunna ta för sig, ta fram saker, duka fram till maten, sätta in i diskmaskinen allt sådant. Basic saker. Man blir inte beroende av någon. Att man bygger upp det hela tiden.

Respondent 2, en förskola i Halmstad, 24/4 - 2012

[Vad har du/ni för utbildning? Hur länge har du/ni arbetat inom förskoleverksamheten?](#)

Vi är tre förskollärare och en barnskötare. Två av oss förskollärare har varit ute i verksamheten ca 20 år. Jag är nyutexaminerad så jag har inte arbetat så länge (förskollärare 3). Jag är barnskötare

och har arbetat ungefär i fyra år.

Vad tänker ni på när ni hör ordet *traditionella könsroller*?

Att mannen är ute och bygger och kvinnan står vid spisen. Pojkar leker med bilar och flickor leker med dockor. Sådant som har funnits sedan långt tillbaka, det tänker jag är traditionellt. Men också olika egenskaper som att flickor är blyga och försiktiga och pojkar är vilda och lite busiga. Man har olika förväntningar på dem.

Hur tolkar ni det här uppdraget som står i Lpfö 98: ”förskolan ska motverka traditionella könsroller och könsmonster”? Arbetar ni med detta? Hur?

Vi arbetar med detta hela tiden. För några år sedan började vi mer medvetet att jobba med det. Vi har ju två genuspedagoger här om året som vi har jobbat ganska mycket med. Vi träffade dem väldigt mycket ett tag, vi filmade oss själva. Vi har fått rätt så mycket genusglasögon på oss. Sen jobbar vi ju inte lika aktivt med det nu även om det finns i bakhuvudet på oss hela tiden. Man har ju fått en annan syn på det. **Gav det er något att filma?** Vi filmade tambursituationer för vi ville titta på hur mycket vi hjälpte pojkar respektive flickor. Då upptäckte vi ganska fort att pojkarna fick mycket mer hjälp, vare sig de bad om det eller inte. De skrek högt eller trängde sig före. Om vi hjälpte en flicka och det kom en pojke och ville ha hjälp så släppte vi henne och hjälte honom. Sättet man pratar på är lite annorlunda även om man tycker att man är jäe. I olika lekar som vi hade i samlingen så tog pojkarna över hela tiden och lät inte flickorna komma fram så mycket. Vi hade lekar som ”hunden och benet” då ett barn i mitten av ringen ska ”skälla” på sina kompisar för att få reda på vem som har gömt hundbenet. Då skrek pojkarna hela tiden att de ville ha hund och då blev de det bara för att de hördes mest, flickorna hördes ju inte på samma sätt. tte rättvis. Vi filmade också i våra samlingar och här såg vi också att pojkarna tog mer talutrymm

Tittade ni på filmerna tillsammans med genuspedagogerna sedan?

Ja och det är ju nyttigt och läskigt. För man tycker att man är på ett visst sätt och så är man inte det. Som i lekarna på samlingen, där kunde vi pedagoger varit mer medvetna om flickorna så att det blev rättvist. **Här kommer den fjärde pedagogen in i rummet. Vi upprepar frågan.**

Vi har diskuterat att flickor kanske inte alltid tar lika mycket plats som pojkar och inte låter lika

mycket. Bara för att man är tyst och står i ett hörn så är det därmed inte sagt att man inte har någonting att säga. Sen har vi det här att man måste börja jobba med sig själv. När tjejer tar plats, hur gör du då? Det är lite jobbigt. För vi har diskuterat lite att man accepterar beteendet hos pojkarna och när flickorna beter sig så, tänker man att så kan de ju inte göra. Ibland blir man frustrerad över sig själv för jag vet inte hur jag ska hantera det.

Ja för man har ju sin egen uppfostran med sig som då kanske ibland krockar med det uppdraget som vi har här. Man blir så inkörd i ett visst tänk, det blir ju en tankeställare för en själv. Man kanske inte ens är medveten om hur något är. Sedan pratar vi ganska mycket om det, vi diskuterar ju. Men vi se ju ett starkt mönster hos pojkarna hur de tar positiv och negativ plats hela tiden. Vid många olika delar under dagen så är det dem som tar mest plats, förutom vid den fria leken då är det ju ändå ganska uppdelat mellan killar och tjejer. Killarna leker ofta samma saker, som med byggklossarna och tjejerna sitter ofta tillsammans och pysslar eller pärlar. Då är det ju inga killar där som kan ta över och bland killarna så tar ju alla plats hela tiden. Vi pedagoger märker ju mest hur pojkarna tar över när det är planerade aktiviteter eller vid eller t.ex. vid maten. Vi vet inte riktigt hur man ska göra, vi tycker ändå att de är ju tre år när de kommer till oss men vi ser mönster redan när de är 1,5 år. De pratar högre och är mer fysiska. Man ser det så tydligt redan nu. [Har ni fått mycket verktyg av genuspedagogerna som var här?](#)

Jag kan känna att arbetslaget byts ganska mycket. Vi är ju två nya i personalen nu t.ex. Men när vi jobbade som mest intensivt med detta, då hade vi väldigt så att vi ville att alla barn skulle leka med alla. Alla leksaker och lekar var ok för alla. Det fanns inga tjej- eller pojkleksaker/färger. Den gruppen vi hade då var väldigt inne i detta. Då kände vi att vi kom väldigt långt med de grupperna. [Pratade ni med barnen om detta?](#)

Ja, vi hade ju det här med barnens val som vi jobbade med för att få ihop olika grupsammansättningar. Detta fick vi från genuspedagogerna, man har aktivitetskort, ett för varje barn. Så fick de i tur och ordning välja ett kort där det stod en aktivitet på baksidan. Sedan fick de gå ihop med de barnen som hade fått samma aktivitetskort och göra den aktiviteten tillsammans. det kunde vara måla med vattenfärger, klippa och klistra, vattenlekar m.m. På detta sätt blev det olika grupper varje gång. Fanns det bara ett kort kvar så fick barnet nöja sig med det. De fick genom detta prova nya saker och de lekte med nya kompisar som de kanske inte hade lekt med

annars. Det var väldigt uppskattat och fungerade bra med den gruppen vi hade då. [Håller ni fortfarande på med aktivitetskorten?](#)

Ja, men det är inte samma resultat idag, kan dock bero på att vi inte jobbar lika mycket med det nu. Men det efterfrågas ju även nu, barnen kommer och frågar om vi inte kan ha barnens val. Så det är roligt, de tycker det kan vara skönt att slippa välja. När barnen fått samma aktiviteter i korten så tittar de på varandra och känner gemenskap, att de har samma, oavsett vem det är. Den här glädjen av att de ska göra samma sak. Det måste inte vara samma kön, för det är väldigt könsdelat här hos oss. Det är mycket så att flickorna pysslar och pojkarna leker med dinosaurier och bygger. Mamma, pappa, barn och dansa gör de tillsammans.

[Känner ni att ni har tid och resurser för att arbeta med genusarbete?](#)

Det är diskussionerna som behövs och att titta på oss själva och att läsa lite litteratur och det är det ju inte så mycket tid till. Jag läste en bok där jag kände igen mig väldigt mycket och det är dags att ta tag i det, vilken roll har jag egentligen, hur gör jag? Ger jag pojkarna mer utrymme för det gör jag. Det är skrämmande. Det krävs att man har de här diskussionerna hela tiden så att man håller igång samtalen och tänket annars är det jätte lätt att trilla tillbaka i de här tankebanorna som är ganska djupt rotade. Det är meningen att genustänkte ska vara en naturlig del i verksamheten. Det ska inte vara något man lägger utöver utan det ska finnas med. Och att det ska finnas med i alla situationer. Det är lätt att glömma bort att tänka genus när man har det stressigt som i tamburinen t.ex. eller vid maten. Man är så inne i att hjälpa barnen att man bara gör det på automatik. Hörs då pojkarna mest och frågar om hjälp så hjälper man nog ofta dem först för att det är enklast och snabbast, fast på ett omedvetet sätt.

[Tycker ni att det är ett viktigt uppdrag att arbeta med? På vilket sätt?](#)

Vi tycker framförallt att det är viktigt för framtiden som vuxen eller som tonåring att man känner att det är ok att göra det man vill. Är man tjej och vill klättra i berg så är det ok. Det handlar om att det inte ska vara indelat på något speciellt vis. Bara för att jag är flicka så måste jag inte göra sådant som flickor anses tycka om och jag har faktiskt vissa rättigheter. Det är viktigt att barnen känner att jag kan, jag kan bli det jag vill och göra vad jag vill. Det ska inte finnas några gränser.

Vill jag ha en rosa tröja på mig som pojke så har jag det, det är bara en färg. Kan man då ändra det redan när de är små, jag tänker på det här med dop. Bara titta på de här korten som är blå och rosa. Man ser tydligt om det är till en pojke eller flicka. Även barnkläder är det tydligt uppdelat. Är det en neutral färg så ska det ofta vara volang eller tajtare i modellen om det är till flickor. Det ska ju hela tiden vara en skillnad. När det är storlek 130 för en pojke och samma till en flicka så är det stor skillnad, han kan ha sin länge medans flickans är tajt så hon växer ur den fort. Det är inte "lekvänligt". Titta på leksaker och leksakskataloger. Alla tjejsidorna är ju rosa och så är det ofta tjejer och ofta två. Titta på en killsida så är det mörka färger och tuffa saker. Det är väldigt tufft att jobba mot detta i förskolan. Att förskolan ska vara en neutral zon. Det får man försöka bli när man har det starka från media och även många föräldrar som har reagerat och tagit det på fel sätt när man har sagt vad man jobbar med. De har nästan blivit rädda för att deras pojkar ska bli homosexuella för att de får leka med dockor. Det är inte bara barnen man ska försöka lotsa utan föräldrar också eftersom det är dem som går och köper de här kläderna och leksakerna. Det finns inte mycket att välja på för barnen.

Jag läste en bok igår, där stod det om olika aktiviteter för barnen. Barnen ska bli tilldelad djurroller. Ofta blir pojkarna tilldelade lejon och tigrar medan flickorna får kattungar och valpar. Vi gjorde denna lek igår och då vände jag på det. Flickorna fick vara stora och starka djur och pojkarna fick vara en liten söt hundvalp eller en kyckling. Först blev pojkarna förvånade och ville inte men sedan gick de med på det. Flickorna ville vara små söta djur. Om du vänder på saker får du till slut en balans där barnen inser att man kan vara både söt och stark. Det måste ju inte vara antingen eller. Vi får ju väldigt mycket mer valmöjligheter i livet om man inte är antingen eller. Att man tar godbitarna från alla håll. Ibland kan jag känna att samhället går tillbaka till artonhundratals, där flickorna ska sitta och vara fina och pojkarna ska vara ute och duellera. Samtidigt känns det som att flickor ska vara tuffa och självständiga, så det blir lite dubbla budskap.

Det är samma med håret egentligen, pojkar kan ju inte ha långt hår och flickor kan inte ha kort hår. En kille på förskolan reagerade på detta, men då sa vi att kolla på vår kvinnliga kollega, hon

har ju kort hår. Då accepterade han detta. Det är också en sådan grej, hur man ska se ut som pojke eller flicka, det vet det redan fast de är så små. Sen har vi en pojke här som har lite längre hår och då sa vi det också att han har ju långt hår fast han är kille. Det är viktigt att jobba med genus tidigt! Och att även följa upp det i skolan.

Respondent 3, en förskola i Halmstad, 27/4 - 2012

Vad har du/ni för utbildning? Hur länge har du/ni arbetat inom förskola?

Jag är förskollärare. Jag är ganska nyutexaminerad och har jobbat i ca ett år.

Vad tänker du/ni på när ni hör ordet *traditionella könsroller*?

Att flickor ska bära rosa och pojkar ska bära blått, helst baby blått. Sedan så tänker jag att killar ska tycka om bilar och flickor ska gilla dockor. Flickor ska vara lite blyga och försiktiga och killar ska vara tuffa. Jag blir mest irriterad.

Hur tolkar du/ni det här uppdraget som står i Lpfö 98: ”förskolan ska motverka traditionella könsroller och könsmönster”? Arbetar ni med det? Hur?

Jag tolkar det som att man ska lägga in bilar i ett dockrum och blanda tjej- och kill leksaker för att det ska se bra ut för rektorerna. Men sen i praktiken så jobbar vi inte med det, vi säger aldrig till en kille som leker med bilar att ”Kalle ta nu dockan istället”. Jag jobbade på ett annat ställe innan som arbetade med genus. De hade tagit kort på en tjej som hade gjort en pistol av ”duplo- lego”, sen hade de även tagit kort på en kille som tagit på sig en klänning från utklädningslådan. Sedan satte de upp korten på väggen och skrev något i stil med ”vi pratar om genus”. Men då känner jag att genus är ju ändå att de får välja själva. Och väljer då en kille att han vill leka med bilarna, då är det ju genus på det sättet att han får välja vad han vill. Sedan att det inte är som läroplanen vill, det är ju en annan femma. Jag tycker de ska få välja vilka grejer de vill leka med. Dock säger vi inte bygg-rummet och dockvrån utan kallar de istället ”det blå rummet” eller det ”lila rummet”. **Det är ju ändå lite genustänk.** Jo, det är det ju, så på det sättet arbetar vi ju med genus. Jo men vi jobbar väl lite med det, man kanske tänker på att inte bra sätta fram rosa och

röda färger till en flicka om hon målar, utan man sätter även fram blå och grön färg t.ex.

Men på tal om rummen, det blir inte så att killarna bara går till det blåa rummet då för att det anses vara en kill- färg?

Nej gör de faktiskt inte, jag tror inte de har tänkt på det. Sedan är jag lite sådan att jag säger byggrummet ibland eller dockvrån ibland för mig är det så inpräntat eftersom jag är uppväxt så. Barnen kan också säga så om rummen men jag tror inte de tänker efter innan de säger det utan de säger väl olika beroende på vad de associerar rummen med. Om en kille oftast bygger inne i lila rummet t.ex. så blir det väl lättast för honom att kalla det byggrummet för det är det första han tänker på.

Känner ni att det finns tid och resurser för att arbeta med genusarbete?

Nja, eller man försöker ju hela tiden tänka lite på det, som det där med färgerna. Men samtidigt går det inte att hela tiden tänka på det, man blir alldeles knäpp, trött i huvudet för att man hela tiden måste tänka. Ska man hela tiden tänka på att den lilla tjejen inte får leka med dockor utan erbjuda henne en dinosaurie istället, nej. Och vem går runt med en dinosaurie i vagnen, det är ju faktiskt ett barn som ska vara där. Vi kör faktiskt våra bebisar i vagnar vi kör inte hundar i dem. Jag tycker inte man ska arbeta med genus för mycket. T.ex. det där med att killen blev fotograferad för han hade klänning på sig, alltså det kan ju gå så långt så att tjejerna tänker att ”varför blev inte jag fotograferad när jag hade klänning på mig, varför blev bara Kalle det”? För det kan ju gå så långt att de reagerar på det. Det är därför jag tycker att om de vill leka med bilar så får de det. Killar är faktiskt killar och tjejer är tjejer, samhället ser faktiskt ut som det gör. Mammor och pappor är ju ofta olika, papporna gör ”kill-grejer” tillsammans med sina söner och samma sak med flickorna och mammorna. Och så har det ju sett ut länge så varför ska det vara något jätte dåligt eller konstigt? Sen är det inte så med alla föräldrar men generellt sett.

Angående föräldrarnas påverkan, om de bara köper dockor och liknande så har ju egentligen inte barnen något val vad de vill leka med. Nej, det är sant. Sedan är det ju nästan mer accepterat för en tjej att leka med kill- saker än tvärtom. Det är ju inte många killar som har dockor eller barbie hemma. Dock tycker jag att tjejerna får öva sig mer på att vara omhändertagande. Detta får inte killar öva på samma sätt eftersom en skräckinjagande dinosaurie inte på samma sätt signalerar att

den vill bli omhändertagen som en docka som kan gråta och bli kladdig om munnen.

Tycker ni att detta uppdrag är viktigt att arbeta med? På vilket sätt?

Ja, jag tycker det är viktigt. Men jag tycker inte att det ska gå till överdrift för att vi faktiskt är kille och tjej. Vi är ju Eva och Adam. Det finns anledning till att vi är olika och att det inte bara finns ett kön i världen. Man behöver inte gå till överdrift åt något av hållen, utan man kan hålla sig på en jämn nivå i mitten.

Respondent 4, en förskola i Halmstad, 3/5 - 2012

Vad har du/ni för utbildning? Hur länge har du/ni arbetat inom förskolan?

Jag är förskollärare och har jobbat sen 1979.

Vad tänker du/ni på när du/ni hör orden *traditionella könsroller*?

Det är väl det att pojkar leker med bilar och flickor leker med dockor, män och kvinnor gör ungefär liknande. I skolan gillar killar teknik och de tuffare bitarna, tjejer kanske inte väljer det på samma sätt även om jag tycker det kan vara kul med de tuffare sakerna ibland. I vårt yrke är det ju mycket kvinnor och samma inom sjukvården. Killar gillar ofta datorer. Så jag vet inte hur man ska ändra på det. Vi är nog trots allt olika. Så finns det de killar som kanske har mer av det kvinnliga och tjejer som har mer manligt. Jag tror inte man kan tvinga någon att göra något man inte känner för. Det är svårt att bryta könsmönster. Vi ser könsmönster även om man går tillbaka två hundra år, sen vet man ju inte hur mycket som beror på generna.

Hur tolkar ni det här uppdraget som står i Lpfö 98: "förskolan ska motverka traditionella könsroller och könsmönster"? Arbetar ni med det? Hur?

Vi försöker ju alltid att tänka på det. Vi tycker att det är samma sak där, vi kan ju inte tvinga någon pojke att göra det som upplever som typiskt kvinnligt och vi kan ju inte tvinga någon tjej heller. Jag upplever ju här hos oss att det är flera tjejer som bygger med klossar och konstruerar med lego än vad det är killar som går in i dockvrån. Killarna förstår inte hur de ska leka, jag upplever det som slarv. De vet inte hur man leker i dockvrån. Sedan kan man ju gå in och hjälpa och det gör vi ju också men det är inte säkert att det funkar i alla fall. Det lockar dem inte.

Killar i vår barngrupp leker mest med sådant som upplevt som ”killigt”. Tjejerna kommer oftast in och bygger men då har de oftast med sig hästar och djur och bygger till dem. [Jag såg att några killar hade klätt ut sig till prinsessor här utanför.](#)

Ja precis, men det är likadant där, de är inte bekväma i rollerna för de vet inte riktigt hur de ska leka. Vi har ju också doktorslåda och där försöker vi involvera alla men det är lite lättare för det finns inget speciellt kvinnligt eller manligt egentligen, läkare kan vara både och. Sen har vi ”Byggare Bob”-låda och det är mest killar som tar den. Sen har vi magneter som vi brukar ta fram ibland med en liten grupp barn. Det är sådana smala små magneter som sitter ihop med kulor som man kan bygga med hur som helst. Det finns ritningar till hur man kan bygga. Det finns många olika och vissa är väldigt komplicerad och kluriga. Men det är ju bra för barnen att öva på sitt logiska tänkande och sedan är det ju en del teknik också. Både killar och tjejer tycker det är roligt och de kan bygga tillsammans ibland.

[Men är det något ni försöker tänka på hela tiden, det här med könsmonster?](#)

Ja precis, vi försöker göra det t.ex. det här med utklädningsaker. För några år sedan hade vi endast flickkläder. Då var det mest flickor som lekte där. Nu har vi även har kill- kläder så att man kan byta. Det finns både prinsesskläder och riddarkläder och spiderman m.m., så det är ganska blandat nu och det är bättre för då finns det möjlighet för både pojkar och flickor att prova olika roller. Men det är inte lätt att bryta könsmonster. Frågan är hur mycket man ska bryta, tänkt dig själv att någon tvingar dig att leka med något du inte tycker om. Man ska ju inte begränsas, mer utvidga. Det gäller att hitta konstilationer så att man kan få med alla barn, sen tror jag att tjejerna har lättare på något vis att gå in i andra. Som när killarna leker prinsessor så tar de trollspöna och leker svärdlekar ändå.

[Känner ni att det finns tid och resurser?](#)

Ja, det tycker jag. Det är ju sådant vi diskuterar med jämna mellanrum och hur man ska kunna utvidga barns lekar. Barnen bygger ju sina egna rum nu i skokartonger, där de ju övar sig på att konstruera. Det här har vi tagit in för att det är bygg och teknik för både tjejer och killar. Här får de tänka till för det är inte alltid så lätt. Vi hjälper dem en och en men de kan ju ändå få tips genom att kolla i varandras lådor. Det är många som har bra fantasi och får massa idéer men många har lite svårare att komma igång och då kan det vara bra för dem att titta på vad de andra

har gjort.

Sedan är det ju så att vi är faktiskt kvinnor och män och flickor och pojkar. Vi är faktiskt skapta olika. Det var någon som kom med en bok häromdagen som handlade om en person som varken var en flicka eller pojke, och då tänkte jag men snälla någon.

[Tycker ni att detta uppdrag är viktigt att arbeta med? På vilket sätt?](#)

Ja, det är det ju. Men som sagt var att det tar ju tid. Jag vet inte om man som förälder har inpräntat på något sätt att redan när man föder en flicka eller pojke, så behandlar man de på olika sätt. Vi uppfostrar på olika sätt beroende på om barnet är en flicka eller pojke. När mina barn var små försökte jag införa många leksaker, min son fick en docka och lekte med dockor men med bilar och lego också. Sedan fick ju han killkompisar och inte lekte dem med dockor. Men med hans syster kunde han leka med dockor.

Könsmönster är inte lätt att arbeta med. Det är så djupt ingrott i oss. Jag tror att vi på något sätt är lite programmerade olika. Jag menar om vi går tillbaka till stenåldern. Vem var det som jagade där? Jo, det var ju mannen. Det kanske tar två-trehundra år till innan vi kommer ifrån det. Men som sagt hur är vi då i de manliga och kvinnliga generna? Så det är inte lätt att tvinga pojkar att leka med flickleksaker och tvärtom. Det tycker jag blir fel, om vi tvingar dem. Det strider mot vad jag tycker. Jag tycker vi är här på förskolan för att ha roligt. Dock är ju allting tillåtet, flickor får ju klättra i träd om de vill osv. Men, ja jag tycker det är ett viktigt uppdrag att jobba med.